

NASLOVNICA

SADRŽAJ

INTERVJU S POVODOM

[Igor Tretinjak I. Studij kazališnog oblikovanja](#)

KRITIKA I...

MANIFESTACIJE

ESEJI

MEĐUNARODNA SURADNJA

IZDAVAČKA DJELATNOST

ERASMUS

ZBORNICI

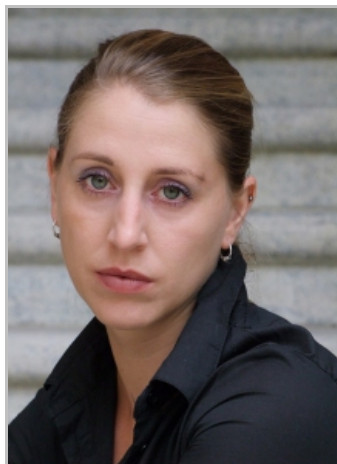
Igor Tretinjak

itretinjak@uaos.hr

Intervju s predsjednicom katedre za interdisciplinarnost doc. art. Saša Došen Lešnjaković

Studij Kazališnog oblikovanja organska je samonikla stvar

Najmlađi studij u sastavu Umjetničke akademije u Osijeku, Kazališno oblikovanje, ove je studentske godine proslavio svoj prvi rođendan, primivši drugu generaciju studenata. U razgovoru s doc. art. Sašom Došen Lešnjaković, jednom od pokretača Kazališnog oblikovanja i predsjednicom katedre za interdisciplinarnost, u čijoj je sastavnici studij, razgovarali smo o njegovom pokretanju i ciljevima, o sadašnjem stanju u kazališnoj likovnosti i studentima kao njegovoj budućnosti.

predsjednica katedre za interdisciplinarnost doc. art. Saša Došen Lešnjaković

Na početku razgovora vratimo se na same početke. Kako je izgledalo pokretanje studija

Samom pokretanju je prethodilo dvogodišnje "kuhanje". Kolegica Jasmina Pacek, kolega Andrej Mirčev i ja puno smo radili na strukturi studija, ne bismo li našim studentima ponudili umjetnička, praktična i povijesno-teorijska znanjaužna za rad u praksi, kako bi dobili osnove iz tri područja - scenografije, kostimografije i lutkarske tehnologije. **Kazališno oblikovanje?**

Kako je došlo do ideje za pokretanjem studija?

Pokretanje studija takvog profila bilo je logično, budući da na akademiji imamo studij Glume i lutkarstva te da smo na studiju Likovne kulture imali izborne kolegijevezane uz uvod u kazališnu likovnost. U suradnji sa studentima Likovne kulture, koji su pohađali kolegije vezane uz masku, rekvizitu, kostimografiju, scenografiju i osnove lutkarstva, ostvarili smo velik broj projekata s Kazališnim odsjekom, tako da je studij Kazališnog oblikovanja neka organska samonikla stvar.

Ovo je prvi čvrsto zaokružen studij vezan uz kazališnu likovnost, što pomalo čudi. Kako je dosad funkcioniralo visoko obrazovanje za to područje?

Kod nas se scenografijom većinom bave arhitekti, kostimografijom modni dizajneri, a tu su i slikari kipari koji su prešli u kazališnu likovnost. Postoji diplomski studij kostimografije na Tekstilno-tehnološkom fakultetu u Zagrebu, ali on se ne oslanja na bazu - kazališni dizajn je na diplomskoj razini te se nadovezuje na modni dizajn na preddiplomskoj razini. Na Akademiji primijenjenih umjetnosti u Rijeci izborni kolegiji koji se bave scenografijom,

kostimografijom i modom na preddiplomskoj razini dok se na diplomskoj razini obrađuje scenska rasvjeta i scenski prostor na manje tradicionalan način. Mi smo htjeli dati temeljito obrazovanje našim studentima. Tek kad steknu tu bazu, određena znanja i vještine, mogu otići u kazališta i "poludjeti". Ključno je da na studiju nauče zanat. Tako na prvoj godini nemaju kostimografiju, scenografiju i lutkarsku tehnologiju, jer se te stvari ne uče u srednjim školama, već se obrađuje gradivo nužno za stjecanje temeljnih znanja vještina koje prethode izučavanju kazališne likovnosti.

Prva godina je iza prve generacije studenata. Budući da je studij prošle godine pokrenut dosta kasno, potencijalni studenti nisu imali puno vremena za pripreme. Koliko ste tada bili zadovoljni pristupnicima, a kako vam se čine sada, nakon godinu dana studija?

Mislom da su napravili veliki napredak u odnosu na predznanje s kojim su došli. Imali smo upise tek u jesenskom roku, a predznanja s kojima je došla prva generacija nisu bila baš sjajna. No u okviru katedre postoji jako dobra komunikacija među nastavnicima, kolege se jako dobro nadopunjuju i trudimo se da nedostatke s kojima su naši polaznici došli tijekom godina ispravimo. Bez obzira na satnicu, nastavnici u slobodnom vremenu u formi konzultacija ili domaćih zadataka rade sa studentima na stvarima koje im slabije idu. Pristup studentima dobrim je dijelom individualiziran, što isto pomaže bržem napretku i razvoju studenata.

Postoji li razlika između kandidata na prijamnim ispitima prve i ove druge generacije?

Primijetili smo da su ovogodišnji pristupnici bili puno bolje pripremljeni i informiraniji. Vidjelo se po mapama i njihovom praktičnom radu na prijemnom da su se ciljano pripremali za ovaj studij. U prvoj generaciji dobili smo prilično šarolike i na brzinu složene mape, a ove godine stigli su nam puno kvalitetniji radovi po kojima se već vidjelo da ti mladi ljudi dolaze sa željom, ali i s upomošću da upišu ovaj studij.

Prošle godine upisano je pet izvanrednih studenata, ove godine samo jedna studentica čija je mapa radova zadovoljila kriterije komisije, kako ste mi rekli. Što mislite zašto nije bilo više ljudi iz struke željnih formalnog znanja?

Već aktivni tehnolozi imaju problema sa svojim radnim mjestima. Prošle godine smo, između ostalih, upisali dvije izvanredne studentice iz Zagrebačkog kazališta lutaka, no njihova je ravnateljica imala razumijevanja za to. Štoviše, poticala ih je da se obrazuju da postanu kompetentne za više područja da mogu samostalno realizirati cjelokupne lutkarske produkcije. Ostali odrasli pristupnici došli su manje-više iz ljubavi i ovisnosti koju kazalište izaziva. Svi izvanredni studenti prve generacije već rade u kazalištu. Zanimljivo je da poslovna karijera pristupnice u drugoj generaciji nema nikakve veze s kazalištem. Svojedobno je završila studij modnog dizajna i kad je čula da postoji ovaj studij, odlučila se u pedesetim godinama života obrazovati.

Već na prvoj godini studenti su imali nekoliko zanimljivih dodira s pravim kazališnim

svijetom, od HNK Osijek do SLUK-a. Koliko to njima znači u smislu iskustva i motivacije?

Imali su prilike sudjelovati u realizaciji profesionalnih kazališnih predstava u funkciji pomoćnih radnika. Studentima je vrlo bitno da dobiju povijesno-teorijski okvir, da rade lutke na nastavi, šiju kostime za imaginarnu predstavu, ali o kazalištu se ipak najviše uči upravo u kazalištu. I zato se trudimo kad god je moguće, uključiti studente u konkretne kazališne projekte. Bez obzira hoće li vezati špagice na pozomice, pomagati namještati kulise ili stajati sa strane i promatrati. Bitno je da su uključeni u sve segmente stvaranja kazališne predstave prije nego se digne zastor.

Ove su godine studenti bili uključeni i u postavljanje Slukovnice - izložbe u sklopu SLUK-a. Što su sve dobili iz fizičkog susreta s dijelom povijesti osječkog i hrvatskog lutkarstva?

Dok su postavljali izložbu, dotaknuli su svaki eksponat predstava koje su živjele na sceni prije 10-20 godina. Svjesno ili nesvjesno, primili su i informacije o tehnologiji lutaka. Nešto što na sceni izgleda kolosalno i što bliješti i sjaji može biti komad spužve s alu-folijom i malo vrućeg ljepila. Kazalište je "kao", ali "kao" kojemu jako vjerujemo. Kad čovjek bez bicikla šeće scenom i kaže: "Ja vozim bicikl", mi mu vjerujemo. Ako pritom ima i bicikl, mi mu duplo vjerujemo. Mislom da je kazalište nekakav dogovor između publike i izvođača da zajedno vjeruju u ono što se na sceni događa, a to je divno i neponovljivo iskustvo. Tako su i ti naši studenti mogli dotaknuti nešto što je moglo završiti na smetlištu. Imali su priliku vidjeti lutku, dotaknuti je, uočiti način na koji je tehnološki riješena, razmisliti pri samom postavljanju izložbe zbog čega je nešto likovno oblikovano i tehnološki napravljeno na određeni način. Bilo koja prilika da pustimo naše studente u neuredan fundus, u podrum nekog kazališta, u frizeraj ili šminkeraj naših glumaca, nemjerljivo je iskustvo.

No zgodno je i vidjeti ponos studenata kad se vrate u poziciju gledatelja te na sceni ili izložbi vide svojih ruku djelo.

Nakon što sami sudjelujemo u realizaciji likovnog segmenta kazališne predstave, počnemo na drugi način promatrati likovnost u kazalištu. Kad sjednemo u gledalište, vizualni segment u pravilu uzimamo zdravo za gotovo. Rijetko tko razmišlja o tome kakav utjecaj on ima na kompletnu gledateljovu percepciju kazališne izvedbe. Je li legitimno da je nekad pozornica u potpunosti gola? Da je glumac gol? Je li gola scena scenografija? Je, sve što gledamo je likovni segment predstave. Kazalište je prije svega nešto što gledamo (pokojni Aristotel tu bi se pobunio i rekao da tragedija sasvim dobro živi i kad se čita). Mi pokušavamo naučiti naše studente da ne rade modne revije, da ne prave sebi spomenike od scenografije niti lutke za sebe, nego da nauče za koga su te lutke, da svaka lutka, scenografija, stolica, reflektor, krpica, tkanina, kroj... mora biti dramaturški opravdana. Da kostimografija nije sama sebi svrhom, nego treba biti u funkciji predstave. Imamo te prekrasne kostime na sceni o koje se glumci sapliću pa ne mogu hodati, glumiti ni pjevati. Sve je to *će-će*, ali mi se trudimo da studenti u realizaciji predstave stvaraju u njenoj funkciji.

Koliko je takvo razmišljanje prisutno u hrvatskim kazalištima?

Previše se, i to ne samo u hrvatskim kazalištima, rade dopadljive predstave u kojima izostaje one divne suradnje koja je mene privukla kazalištu - razgovora, razmjene kreativne energije i ideja između autora (ako je prisutan), redatelja, scenografa, kostimografa i glumaca. Također, previše je predstava kojima je važno tek da glumci nisu goli i da sve košta što manje. Vjerujem da to nije dobro i da se tako ne stvara dobro kazalište.

Često se predstave rade i na brzinu te glumci-animatori dobiju lutke s kojima igraju u posljednji tren. Jeste li se vi u svom radu susreli s takvim situacijama i kako se nosite u utrci s rokovima?

Jesam, svakako. Uvijek se do posljednjeg trenutka čini da će nekome pasti kulisa na glavu, da će se lutka raspasti, štikla se pokidati... ali bez tog stresa ne bi bilo niti kazališta. Cijeli smisao toga je, pretpostavljam, da bude drama prije drame. Ti su *ne-uvjeti* ono što je meni krasno u radu u kazalištu. Netko ne voli taj stres. Ja, s druge strane, ne bih mogla podnijeti stres stajanja na kazališnim daskama. Ne volim frku na sceni, nego iza scene.

Koliku frku stvorite među glumcima na prvim probama kostima ili susretima s lutkama?

Glumci doživljavaju jako veliku transformaciju kad dobiju kostim. Svi redatelji će vam reći da na prvoj probi kostima možete zaboraviti na probu. Osim što su tada glumci očarani samim sobom, to je trenutak kad i fizički ulaze u lik. Isto je kad prvi put dobiju lutku. Jako je važna ta komunikacija s glumcima. Super je napraviti jako lijepu i dopadljivu lutku, no je li ona funkcionalna? Meni je uvijek jako teško kad se trebam rastati od tih "beba". Nekome ih moram dati nakon što smo zajedno živjeli šest ili osam tjedana, koliko već treba da se rodi lutkarska predstava. No u konačnici s tim kostimima, tom scenografijom i tim lutkama dalje žive glumci te moraju biti podređene njima.

Nakon što ste predali svoje "bebe" u ruke glumaca, vratimo se na tren na početak druženja s njima. Iz čega krećete kad stvarate likovni dio predstave? Iz teksta, razgovora s redateljem, autorom?

Osobno imam teških problema, jer kad čitam tekst, već si pretjerano vizualiziram i izrežiram sve. Znam tko gdje hoda, kakva je rasvjeta... no moje ideje su jedno. Prvo ih u formi skica i maketa predstavljam redatelju, nakon čega on kaže: "Oprostite, vi ste previše ljudi, ja to ne mogu pratiti". Tu se *zdenfam*. Vrlo je važno da likovnjaci u kazalištu nauče biti malo na margini, utišati malo svoj ego i uživati u samom kreativnom procesu. Meni su, primjerice, izbacili iz predstave cijelu lutku i pola scenografije jer se pokazalo suvišnim, no ne mislim da je to izgubljeno vrijeme. U konačnici je bitno da imamo dobru predstavu.